

ارزیابی وضعیت کیفیت محیط شهری، مورد مطالعاتی: نواحی ۲ و ۳ شهر مراغه*

فاطمه اسدی^۱ - امید مبارکی^{۲*} - ابراهیم سامی^۳

۱. کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه مراغه، مراغه، ایران.
۲. دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه مراغه، مراغه، ایران (نویسنده مسئول).
۳. استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه مراغه، مراغه، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۱۲ تاریخ اصلاحات: ۱۴۰۲/۰۵/۰۱ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۱۰/۲۴ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۸/۰۲

چکیده

با ظهور مسائل و مشکلات متعدد اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و زیست‌محیطی در شهرهای دنیا در نیمه دوم قرن بیستم که ناشی از رشد شتابان شهرنشینی و عدم ارائه طرح و برنامه مناسب بود، کیفیت محیط شهری به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه تنزل یافته است. بر همین اساس در طول سال‌های اخیر کیفیت محیط شهری به یکی از موضوعات بسیار اساسی در حوزه مطالعات انسان و همچنین محیط تبدیل شده است. ارزیابی کیفیت نه تنها بر طبق محیط عینی بلکه همین‌طور بر پایه درک افراد از محیطی که به آن متعلق هستند صورت می‌پذیرد. هدف اصلی این پژوهش ارزیابی وضعیت کیفیت محیط شهری نواحی دو و سه شهر مراغه می‌باشد. نوع تحقیق کاربردی و روش آن توصیفی-تحلیلی است. مؤلفه‌های تحقیق اجتماعی، اقتصادی، عملکردی- کالبدی و زیست‌محیطی هستند که برای تجزیه و تحلیل گویه‌های مؤلفه‌ها از نرم‌افزار SPSS و از آزمون‌های آماری تی تک‌نمونه‌ای، رگرسیون گام به گام و تحلیل واریانس یک‌طرفه استفاده شده است. نتایج بررسی نشان می‌دهد که در همه مؤلفه‌های مورد بررسی کیفیت محیط شهری هر دو ناحیه از حد متوسط سه کم‌تر بوده است. همچنین در بررسی و مقایسه‌ی نتایج میانگین شاخص‌های کیفیت محیطی در دو ناحیه مورد مطالعه مشخص شد که ناحیه ۳ شهر مراغه از لحاظ شاخص‌های کیفیت محیطی شرایط بهتری نسبت به ناحیه ۲ شهر مراغه دارد و بر اساس نتایج رگرسیون چندگانه مشخص شد که شاخص اجتماعی با بتای ۰.۴۰۴ بیش‌ترین تأثیر و شاخص اقتصادی با بتای ۰.۳۱۱ کم‌ترین تأثیر را بر میزان کیفیت محیطی نواحی ۲ و ۳ شهر مراغه دارد. این تحقیق در محدوده مورد مطالعه برای اولین بار انجام شده و کیفیت محیط شهری را از تمامی ابعاد به لحاظ بعد ذهنی شهروندان بررسی کرده است.

واژگان کلیدی: ارزیابی، کیفیت محیط شهری، مؤلفه اجتماعی و اقتصادی، مؤلفه کالبدی و زیست‌محیطی، شهر مراغه.

* این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول است که با عنوان «ارزیابی وضعیت کیفیت محیط شهری، مورد مطالعاتی: نواحی ۲ و ۳ شهر مراغه» و با راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در سال ۱۴۰۲ انجام گرفته است.

** E-mail: omidmobaraki@gmail.com

۱. مقدمه

در سال‌های معاصر از حدود صد سال قبل تاکنون با همه‌گیری مشکلات بسیار در اشکال گاه متفاوت و گاه شبیه جوامع شهری، تعاریف از مفهوم‌هایی نظیر روند صعودی کیفیت محیط در بعدها گوناگون جوامع بشری (اجتماعی)، کالبدی و اقتصادی در راستای تقابل با چالش‌های طرح‌شده‌ی فوق‌الذکر تبیین و در مورد آن‌ها مطالعات متعددی انجام پذیرفته شده است. این در حالی است که روند صعودی اثربخشی و در عین حال مطلوبیت محیط شهرها، شاکله اصلی طرح‌های شهری را در مطالعات به خود اختصاص داده است (Taghvaei, Maroufi, and Pahlavan 2012). رفع نیازها و بایدهای فکری اجتماعی افراد در مفهوم‌هایی که زندگی در شهر را برای هر فرد تعریف می‌کند؛ تعریف از آن‌چه که در برنامه‌ریزی در ادبیات شهری جهان مطرح می‌شود مفهوم کیفیت با عنوان «کیفیت محیط شهری» است (Rafieian, Moludi, and Pourtaheri 2010). ایران به عنوان کشوری در جنوب غربی آسیا که با چالش رشد سریع شهرنشینی و سرعت بالای تغییرات در بافت‌های شهری مواجه بوده است (Ranjarnia, Alizadeh, Babaicaghdam, and Alizadeh 2014). روشن است که کلیه مشکلات شهری یک مؤلفه‌ی کیفیت محیطی دارند، به گونه‌ای دقیق‌تر می‌توان گفت بیش‌تر چالش‌های محیطی به سرعت به مشکلات شهری بدل خواهند گردید. هرچه از گذشته به سال‌های اخیر پیش می‌رویم، جنبه‌های پایداری محیطی و کیفیت زندگی و اجتماعات سالم، ابعاد کیفیتی در محیط‌های شهری و نیز سکونت‌ی را بیش از پیش مورد توجه قرار داده است (Azhang 2010). در حال حاضر شهرهای ایران در موقعیتی قرار دارند که از حیث کیفیت زندگی، با انواع مسأله‌ها و بحران‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، زیر ساختی و زیست‌محیطی روبه‌رو شده‌اند و این مفاهیم نیز در رابطه مستقیم و دو سویه با موضوع کیفیت محیط شهر است (Radjahanbani and Partovi 2011). برنامه‌ریزان باور دارند کیفیت محیط یک مقوله مهم در جهت تعیین برنامه‌هایی با موضوعیت منطقه‌ای و اجتماعی است و با رکن‌هایی نظیر کیفیت زندگی، تنوع فضای اجتماعی، ویژگی‌های فیزیکی فعالیت‌ها، وابستگی‌های مکانی و هویت شهری مرتبط است (Rafieian, Asgari, and Asgarizadeh 2002). نگرانی با موضوع کیفیت زندگی امروزی از خصائص جامعه امروزی است (Pacione 2003) که می‌تواند تابعی از کیفیت محیط باشد. ضرورت و موضوعیت کیفیت محیط در ابعاد مختلف زندگی، درون‌مایه‌ی ویژه‌ی محیط سکونت، نقش انکارناپذیر محیط سکونت در جایگاه مهم‌ترین سکونتگاه انسان و گردآمدن مردمان بی‌شمار که بسیار متأثر از شرایط غالب محیط سکونت خود هستند، مهم و ضروری بودن بررسی این موضوع را در شهرها بیش‌تر از همیشه

آشکار می‌سازد (Rohtenberg, Stauber, and Weaver 2015). کیفیت محیط شهری یک واژه چندبعدی است و این ابعاد در کنش متقابل با محیط زندگی قرار دارد (Krishnan and Firoz 2020). بنابراین گسترش مطلوب همزمان نظریه‌های کیفیت محیط شهری و مشخصه‌های اصلی آن، یک فعالیت جهت‌دار می‌باشد (Brown 2003). شهر مراغه هم به عنوان یکی از شهرهای تاریخی و بزرگ استان آذربایجان شرقی در سال‌های اخیر رشد بالای جمعیت و توسعه فیزیک شهری را تجربه کرده و نواحی و محلات قدیمی و مرکزی در این شهر درگیر مشکلات و مسأله‌هایی هستند که باعث پایین آمدن کیفیت محیط شهری در این نواحی شده است. بنابراین در این پژوهش قسمتی از ناحیه‌ها و محلات مرکزی شهر مراغه (نواحی دو و سه) به لحاظ کیفیت محیط از ابعاد و زوایای مختلف مورد کندوکاو قرار می‌گیرد. بنابراین در این پژوهش سوالات تحقیق عبارت‌اند از:

۱. محدوده مورد مطالعه به لحاظ مؤلفه‌های اجتماعی و اقتصادی چه وضعیتی دارند؟
۲. آیا نواحی دو و سه شهر مراغه به لحاظ مؤلفه‌های کالبدی- عملکردی و زیست‌محیطی وضعیت مطلوبی دارند؟

۲. مبانی نظری تحقیق

اولین کنفرانس هبیتات سازمان ملل در سال ۱۹۷۶ محتوای موضوعی کیفیت محیط را با شناسایی، طرح و رفع نیازهای اساسی انسان و عدالت اجتماعی هم معنی می‌نماید. احتیاجات ذکرشده عبارتند از: غذا، مسکن، شغل، بهداشت، شرافت، امکان پیشرفت فردی و توزیع عادلانه درآمدهای توسعه (Bahreini 2010). ارتباط متقابل و اثرگذاری کیفیت محیط شهری بر کیفیت زندگی شهروندان به وسیله لینچ مورد تاکید بسیار قرار گرفته به طوری که وی بیان می‌دارد: قدرت طراح در طراحی شهری برای ارائه طرحی مناسب در بالا بردن و ارزش نهادن به کیفیت محیط کالبدی است، که کیفیت زندگی انسان را بهبود می‌بخشد (Golkar 2002). یا به عبارت بهتر منظور از کیفیت محیط مجموعه شرایط و عواملی است که قادر باشد بیش‌ترین پاسخ‌دهی به نیازهای مادی و روانی شهروندان را داشته باشد و اسباب آسایش و رضایت شهروندان را فراهم کند (Mahdizadeh 1999). کیفیت محیط شهری وجهی از کیفیت زندگی می‌باشد. که حاوی حس رفاه، آسایش و رضایت مردم از عامل‌های کالبدی- فضایی، اجتماعی- اقتصادی، زیست‌محیطی و سمبلیک محیط زندگی آن‌ها است. به بیان دیگر کیفیت محیط نه فقط به حوزه‌های رفع نیازهای مادی انسان تمرکز دارد بلکه توأمان به احیاء و بهبود ظرفیت‌های اجتماعی و توسعه مجموعه انسان‌ها در غالب شهر که بر الگوهای رفتار اجتماعی آن‌ها نیز تاثیر

جمعیت‌شناسی می‌باشد (Arzhangi and Mohammadi 2020). در تحقیقی به ارزیابی کیفیت محیط شهری (منطقه چهار شهر اردبیل) پرداختند. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و توسعه‌ای و از نظر روش انجام، از نوع توصیفی-تحلیلی است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهند که، میزان رضایت ساکنان از کیفیت محیط شهری، در سطح پایینی قرار دارد. به طوری که میزان رضایت از کیفیت محیط شهری پایین‌تر از میانه نظری می‌باشد (Khosravi, Papi, and Balideh 2019). در پژوهشی با عنوان «ارزیابی کیفیت محیط زندگی شهری (مطالعه موردی: شهرک اندیشه شهر بروجرد)» با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی به این نتیجه رسیدند که کیفیت محیط در محدوده مورد مطالعه مطلوب نیست به نحوی که دسترسی ساکنان به امکانات و تسهیلات مورد نظر (واحدهای تجاری، مدارس و غیره) ضعیف اعلام شده، از لحاظ ویژگی‌های اجتماعی-امنیتی نیز محدوده مورد مطالعه دچار مشکل می‌باشد (Javanbakht Boloorani et al. 2021). در تحقیقی با عنوان «تحلیل مکانی-زمانی کیفیت محیط شهری تهران» بیان می‌شود که کیفیت محیط شهری یک معیار قابل سنجش از ظرفیت یک محیط برای مقابله با نیازهای یک جمعیت شهری است. همچنین کیفیت محیط شهری را می‌توان از طریق مدل‌سازی دامنه‌های جداگانه یک منطقه مسکونی خاص، مانند محیط فیزیکی، مناطق ساخته‌شده، زیرساخت‌ها، مخاطرات طبیعی و غیره ترسیم کرد. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد: ۱. الگوی فضایی کیفیت محیط شهری تهران در امتداد روند شمالی-جنوبی است؛ ۲. کیفیت محیط شهری در بهار و تابستان در مقایسه با زمستان و پاییز بالاتر است و ۳. شاخص کیفیت هوا و پوشش گیاهی تأثیرگذارترین شاخص برای نقشه‌برداری و مدل‌سازی است (Mouratidis 2021). در مقاله‌ای با عنوان برنامه‌ریزی شهری و کیفیت محیط شهری نتیجه می‌شود که با توجه به شهرنشینی سریع جهانی، فراهم کردن کیفیت محیط شهری بهتر در شهرها به یک موضوع حیاتی برای برنامه‌ریزی شهری تبدیل شده است (Ibid). لذا در این مقاله هفت مسیر بالقوه شناسایی و بررسی می‌شوند: سفر، اوقات فراغت، کار، روابط اجتماعی، رفاه مسکونی، پاسخ‌های عاطفی و سلامت.

۳. روش تحقیق

نوع تحقیق کاربردی و روش آن توصیفی-تحلیلی است. برای جمع‌آوری داده‌ها از مطالعات کتابخانه‌ای، اسنادی و میدانی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش را شهروندان ناحیه ۲ و ۳ شهر مراغه تشکیل می‌دهند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران به دست آمد که برابر با ۳۸۰ نفر بوده است. از این تعداد با توجه به جمعیت نواحی ۱۶۰ نمونه از ناحیه ۲ و ۲۲۰ نمونه از

می‌گذارد را مورد توجه قرار می‌دهد (Rafieian, Asgari, and Asgarizadeh 2002). کیفیت محیط شهری وابسته به کیفیت زیرساخت‌های شهر و مدیریت متناسب آن‌ها دارد و شامل محیط کالبدی (فیزیکی) مانند (مدیریت آب باران، کیفیت هوا، فضای سبز، سر و صدا، ترافیک و غیره)، تسهیلات مربوطه مسکن (تامین آب، برق، گاز، تلفن، بهداشت، دفع فاضلاب و غیره) و محیط اجتماعی (جامعه، استقلال، کنش‌های اجتماعی، احساس رضایت و امنیت اجتماعی) می‌شود (Kamruzman, Isla, and Sarwa 2007). کیفیت محیط شهری به شکل مقابل تعریف می‌شود: شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و کالبدی-فضایی محیط شهری که بیانگر سطح رضایت یا عدم رضایت شهروندان از محیط شهری است (Shamaci and Pourahmad 1998). جنبه‌هایی خاص و مرتبط از شاخص‌های کیفی نظیر سلامت و امنیت در ترکیب با جوهری مانند راحتی و جذابیت محیطی قادر است مفهومی عمیق از عبارت کیفیت محیطی را در ذهن ایجاد نماید (Van Kamp et al. 2003). برای ارزیابی و تحلیل کیفیت محیط شهری از ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های مربوط به موضوع استفاده می‌شود. اغلب پژوهش‌ها، به مؤلفه‌های اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست‌محیطی توجه کرده‌اند (Moštafari et al. 2015). در برخی موارد هم از مؤلفه‌های عینی و ذهنی استفاده شده است (Rezaei, Moazzen, and Nafar 2014).

۲-۱- پیشینه تحقیق

صرافی و محمدی (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان «سنجش کیفیت محیط شهری محله‌های برازجان»، با استفاده از ۱۶ شاخص در ۴ معیار اصلی کیفیت محیط شهری برازجان را در سال ۱۳۹۶ ارزیابی کردند و از دو روش اسنادی و پیمایشی برای گردآوری داده‌ها استفاده کردند. در ادامه، از فنون تصمیم‌گیری چندشاخصه (فرآیند تحلیل شبکه‌ای) و روش‌های رایج در محیط سامانه اطلاعات جغرافیایی همانند طبقه‌بندی مجدد و شاخص همپوشانی موزون برای تجزیه، تحلیل و نتایج، استفاده کردند. یافته‌ها نشان می‌دهند که نواحی کارگاهی و پهنه‌های شهری واقع در حریم مسیل، نواحی غیررسمی، نواحی فرسوده، قدیمی و محله‌های نوظهور، از کیفیت نامطلوب و پایین محیطی برخوردارند. در پایان پیشنهادهایی برای ارتقای کیفیت محیطی، ارائه دادند (Ranjbarnia et al. 2014). در مقاله‌ای با موضوع ارزیابی کیفی رضایت شهرنشینان از کیفیت محیط شهری (در مطالعه موردی: مناطق شهری ده‌گانه تبریز) با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی دریافتند که کیفیت محیط شهری در این مناطق به مقدار بسیاری به کیفیت ساختاری و زیرساختی و مدیریت متناسب آن وابسته است. همچنین کیفیت اذهان محیطی شهروندان، تأثیر گرفته از رکن‌های فردی، اجتماعی-اقتصادی و

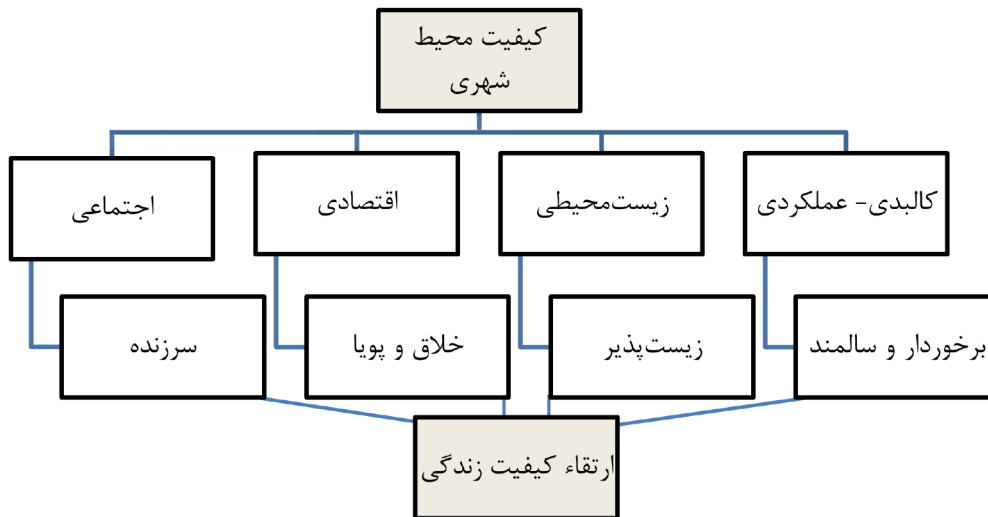
ناحیه ۳ شهر مراغه پرسش‌نامه پخش و جمع‌آوری شد. نمونه‌گیری به صورت تصادفی از شهروندان بالای ۱۵ سال شهر مراغه انجام گرفته و برای پایایی پرسش‌نامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های تی تک‌نمونه‌ای و رگرسیون گام به گام استفاده شده است:

$$n = \frac{z^2 pd}{d^2 \left(1 + \frac{z^2 pd}{N} - 1\right)} = 380$$

جدول ۱: ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده برای هریک از شاخص‌های کیفیت محیطی

عنوان	تعداد گویه	ضریب آلفای کرونباخ
شاخص کالبدی- عملکردی	۱۸	۰.۷۵
شاخص اقتصادی	۱۴	۰.۷۳
شاخص زیست‌محیطی	۱۸	۰.۸۶
شاخص اجتماعی	۱۹	۰.۸۱
کل شاخص‌ها	۶۹	۰.۷۸

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

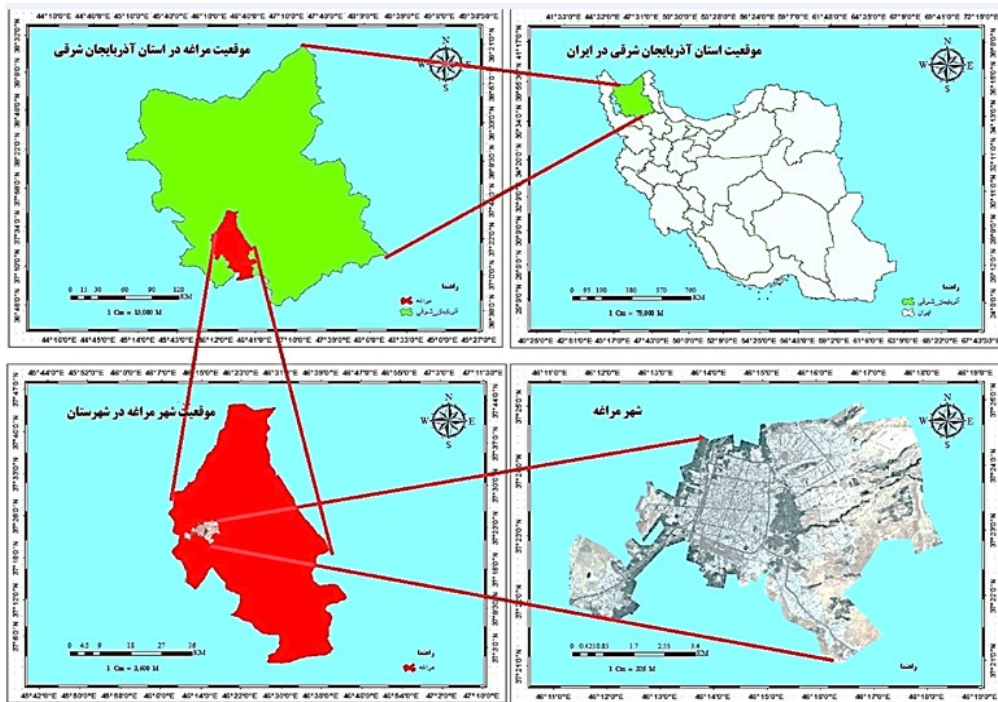
۴. محدوده مورد مطالعه

شهر مراغه بعد از تبریز دومین شهر بزرگ استان آذربایجان شرقی می‌باشد. وسعت شهر مراغه با تقریب ۲۵۹۷ هکتار بوده و متوسط تراکم ناخالص جمعیتی کل شهر در وضع موجود ۵۷ نفر در هکتار است. شهر مراغه به لحاظ ساختاری تقریباً شطرنجی است و این شکل عمدتاً در توسعه‌های اخیر مشاهده می‌شود. در بافت قدیمی دارای بافتی تقریباً ارگانیک است. هسته اولیه شهر در شرق رودخانه صوفی چای شکل گرفته و گسترش یافته است

(Mobaraki 2018). ناحیه دو داخل محدوده کمربندی

شهر واقع شده و از قسمت شمال و شرق به بلوار جانبازان از جنوب به خیابان اوحدی و از غرب به خیابان خواجه نصیر محدود می‌گردد. ناحیه دو شهر مراغه بعد از ناحیه سه در رده دوم از لحاظ بالا بودن تراکم خالص جمعیتی قرار دارد. اما ناحیه سه بخشی از محدوده بافت مرکزی و هسته قدیمی شهر را در بر می‌گیرد. مساحت این ناحیه ۱۳۳.۷ هکتار بوده که حدود ۴.۴ درصد از مساحت شهر مراغه را به خود اختصاص داده است.

شکل ۲: موقعیت جغرافیایی شهر مراغه در کشور و استان

وضعیت کالبدی- عملکردی محدوده مورد مطالعه آمده است. با توجه به این که سوالات پرسش نامه در قالب طیف پنج گزینه ای لیکرت طراحی شده است. گزینه سوالات از ۱ تا ۵ رتبه بندی شده اند. عدد ۱ به عنوان کمترین (بدترین وضعیت) و عدد ۵ به عنوان بیشترین (خوبترین وضعیت) و عدد ۳ به عنوان متوسط میانگین و نمره استاندارد آزمون ها در نظر گرفته شده است.

۵. تحلیل یافته ها

در این بخش، مولفه های موثر بر کیفیت محیط شهری در مراغه به صورت جداگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

۵-۱- ارزیابی مؤلفه های کالبدی- عملکردی در محدوده مورد مطالعه

در جدول ۲ میانگین هر یک از معیارهای سنجش

جدول ۲: آزمون تی تک نمونه ای برای گویه های مؤلفه کالبدی- عملکردی

خطای انحراف	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	گویه های مؤلفه کالبدی- عملکردی
۰.۰۳۱	۰.۵۹۵	۲.۵۵	۳۸۰	وجود خدمات عمومی به اندازه کافی
۰.۰۳۸	۰.۷۳۷	۲.۰۲	۳۸۰	وجود پارکینگ
۰.۰۴۳	۰.۸۴۴	۲.۲۲	۳۸۰	حمل و نقل عمومی مناسب
۰.۰۳۳	۰.۶۵	۲.۷۳	۳۸۰	کیفیت مسکن
۰.۰۳۸	۰.۷۳۶	۲.۲۸	۳۸۰	برخوردار بودن ساختمان ها از شکل و نمای زیبا
۰.۰۳۳	۰.۶۳۷	۲.۳۶	۳۸۰	وجود کاربری های ترکیبی و مختلط
۰.۰۳۲	۰.۶۲۱	۱.۳۹	۳۸۰	کیفیت مبلمان شهری
۰.۰۳۳	۰.۶۳۹	۲.۶۳	۳۸۰	خوانا بودن فضاهای شهری
۰.۰۴۱	۰.۷۹۰	۲.۱۷	۳۸۰	ایمن بودن مسیرهای حرکت پیاده
۰.۰۳۴	۰.۶۶۸	۲.۶۰	۳۸۰	علایم راهنمایی مناسب
۰.۰۳۷	۰.۷۳۰	۲.۶۷	۳۸۰	دسترسی به کار و فعالیت
۰.۰۴۲	۰.۸۱۳	۲.۳۹	۳۸۰	دسترسی به داروخانه

خطای انحراف	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	گویه‌های مولفه کالبدی- عملکردی
۰.۰۴۳	۰.۸۳۳	۲.۴۲	۳۸۰	دسترسی به خدمات بانکی
۰.۰۳۹	۰.۷۵۴	۱.۷۰	۳۸۰	پارک و فضای سبز
۰.۰۳۱	۰.۵۹۹	۲.۰۶	۳۸۰	وجود کاربری‌های اداری، تجاری و خدماتی
۰.۰۳۸	۰.۷۳۴	۲.۲۵	۳۸۰	سیستم جمع‌آوری مناسب زباله
۰.۰۳۴	۰.۶۷۰	۲.۴۵	۳۸۰	شهر پاکیزه
۰.۰۳۴	۰.۶۵۹	۲.۲۹	۳۸۰	خدمات‌رسانی مطلوب ادارات و نهادها

در محدوده با میانگین ۱.۳۹ به‌دست آمده است و بعد از آن زیر معیار پارک و فضای سبز با میانگین ۱.۷۰ به‌دست آمده است. میانگین به‌دست آمده برای هر یک از زیر معیارهای سنجش وضعیت کالبدی- عملکردی در جدول ۳ مشاهده می‌شود.

براساس یافته‌های به‌دست آمده بیش‌ترین میانگین از ۱۸ معیار سنجش وضعیت کالبدی- عملکردی محدوده مربوط به زیر معیار کیفیت مسکن با میانگین ۲.۷۳ می‌باشد و بعد از آن زیرمعیار دسترسی ساکنین به محل کار با میانگین ۲.۶۷ قرار دارد، و کم‌ترین میانگین به‌دست آمده مربوط به زیر معیار کیفیت مبلمان شهری

جدول ۳: میانگین مولفه کالبدی- عملکردی به تفکیک هر یک از نواحی مورد مطالعه شهر مراغه

تعداد نمونه ۱۶۰		ناحیه دو شهر مراغه		
تفاوت از میانگین	سطح معنی‌داری	انحراف معیار	میانگین	مولفه کالبدی- عملکردی
-۰.۷۵	۰.۰۰۰	۰.۲۸۸	۲.۲۵	
تعداد نمونه ۲۲۰		ناحیه سه شهر مراغه		
تفاوت از میانگین	سطح معنی‌داری	انحراف معیار	میانگین	مولفه کالبدی- عملکردی
-۰.۶۷	۰.۰۰۰	۰.۳۲۲	۲.۳۳	

سنجش وضعیت اقتصادی محدوده مربوط به زیرمعیار فعالیت‌های اقتصادی با میانگین ۳.۵۴ می‌باشد و بعد از آن زیرمعیار فعالیت زنان در بخش اقتصاد با میانگین ۳.۴۱ درصد، وجود مراکز عمده‌فروشی و خرده‌فروشی با میانگین ۳.۲۴ درصد، مراکز مناسب برای خرید با ۳.۱۰ درصد قرار دارند و کم‌ترین میانگین به‌دست آمده مربوط به زیر معیار قیمت زمین و مسکن شهری در محدوده‌ای با میانگین ۱.۶۸ به‌دست آمده است و بعد از آن زیر معیار امکانات لازم برای جذب گردشگر با میانگین ۱.۷۲ و میزان هزینه‌های زندگی با میانگین ۱.۷۳ به‌دست آمده است.

با توجه به جداول بالا به این نتیجه می‌رسیم که در مولفه‌های کالبدی- عملکردی وضعیت کیفیت محیطی ناحیه سه شهر مراغه با میانگین ۲.۳۳ نسبت به کیفیت محیطی منطقه دو شهر مراغه بهتر می‌باشد و وضعیت شاخص کالبدی کیفیت محیطی در منطقه ۲ شهر مراغه نسبت به ناحیه ۳ نامطلوب می‌باشد.

۵-۲- ارزیابی مؤلفه‌های اقتصادی در نواحی مورد مطالعه

با توجه به جدول ۴ بیش‌ترین میانگین از ۱۴ معیار

جدول ۴: آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای گویه‌های مؤلفه اقتصادی

خطای انحراف	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	گویه‌های مولفه اقتصادی
۰.۰۳۳	۰.۶۴۸	۲.۴۳	۳۸۰	دسترسی برابر به موقعیت‌های اقتصادی
۰.۰۳۸	۰.۷۵۰	۳.۲۳	۳۸۰	وجود بازار و مراکز خرید مناسب
۰.۰۳۵	۰.۶۸۲	۱.۷۳	۳۸۰	در این ناحیه هزینه‌های زندگی مطلوب است؟
۰.۰۴۲	۰.۸۱۷	۱.۷۲	۳۸۰	وجود جاذبه‌ها و امکانات لازم برای جذب گردشگر

گویه‌های مولفه اقتصادی	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف
در این ناحیه واحدهای کار/ زندگی وجود دارد (ساکنین در منزل خود مشغول کار باشند مانند سوپرمارکت در طبقه همکف)	۳۸۰	۲.۸۷	۰.۸۱۹	۰.۰۴۲
دسترسی به فرصت‌های برابر جهت استفاده از منابع و امکانات	۳۸۰	۲.۳۴	۰.۶۱۰	۰.۰۳۱
وجود شغل به اندازه کافی برای ساکنین	۳۸۰	۲.۴۵	۰.۶۴۲	۰.۰۳۳
فرصت‌های برابر برای ساکنان در فعالیت‌های اقتصادی	۳۸۰	۲.۲۲	۰.۵۹۷	۰.۰۳۱
مراکز متعدد عمده‌فروشی و خرده‌فروشی	۳۸۰	۳.۲۸	۰.۶۷۸	۰.۰۳۵
وجود فعالیت‌های اقتصادی متعدد	۳۸۰	۳.۵۴	۰.۶۷۸	۰.۰۳۵
نرخ بیکاری پایین	۳۸۰	۲.۲۴	۰.۷۰۶	۰.۰۳۶
فعالیت زنان در بخش‌های اقتصادی	۳۸۰	۳.۴۱	۰.۶۷۷	۰.۰۳۵
خدمات تجاری و تفریحی	۳۸۰	۳.۱۰	۰.۶۹۹	۰.۰۳۶
مناسب بودن قیمت زمین و مسکن	۳۸۰	۱.۶۸	۰.۶۷۱	۰.۰۳۴

با توجه به جدول ۵ به این نتیجه می‌رسیم که در ارزیابی مولفه‌های اقتصادی وضعیت کیفیت محیطی ناحیه ۳ شهر مراغه با میانگین ۲.۶۱ نسبت به کیفیت محیطی منطقه دو شهر مراغه بهتر بوده و وضعیت شاخص اقتصادی کیفیت محیطی در منطقه ۲ شهر مراغه نسبت به ناحیه ۳ نامطلوب می‌باشد.

جدول ۵: میانگین مولفه اقتصادی به تفکیک هر یک از نواحی مورد مطالعه شهر مراغه

ناحیه دو شهر مراغه		تعداد نمونه ۱۶۰	
مولفه اقتصادی	میانگین	انحراف معیار	سطح معنی‌داری
	۲.۵۹	۰.۲۵۹	۰.۰۰۰
			تفاوت از میانگین
			-۰.۴۰۷
ناحیه سه شهر مراغه		تعداد نمونه ۲۲۰	
مولفه اقتصادی	میانگین	انحراف معیار	سطح معنی‌داری
	۲.۶۱	۰.۲۸۴	۰.۰۰۰
			تفاوت از میانگین
			-۰.۳۹۴

درصد قرار دارند و کم‌ترین میانگین به‌دست آمده مربوط به زیر معیار به مشام رسیدن بوهای دلنشین به دلیل وجود گیاهان متفاوت و خوشبو در محدوده با میانگین ۱.۰۹ به‌دست آمده است و بعد از آن زیرمعیار کیفیت مبلمان شهری با میانگین ۱.۲۲ و وجود چشم‌اندازهای طبیعی با میانگین ۱.۲۳ به‌دست آمده است.

۵-۳- ارزیابی مؤلفه‌های زیست‌محیطی در نواحی مورد مطالعه

با توجه به جدول ۶ بیش‌ترین میانگین به‌دست آمده مربوط به زیر معیار فضاهای متنوع با میانگین ۲.۹۶ می‌باشد و بعد از آن زیرمعیار آب و هوای مطلوب با میانگین ۲.۷۳ درصد، نبود بوهای بد و زننده با میانگین ۲.۶۲ درصد، رضایت از عدم آب گرفتگی معابر با ۲.۳۲

جدول ۶: آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای گویه‌های مؤلفه زیست‌محیطی

گویه‌های مولفه‌های زیست‌محیطی	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف
سیما و منظر شهری مطلوب	۳۸۰	۲.۱۹	۰.۶۷۶	۰.۰۳۵
عدم آب‌گرفتگی معابر	۳۸۰	۲.۳۲	۰.۸۲۱	۰.۰۴۲
نبود بوهای بد و زننده	۳۸۰	۲.۶۲	۰.۸۵۶	۰.۰۴۴

خطای انحراف	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	گویه‌های مؤلفه‌های زیست‌محیطی
۰.۰۴۵	۰.۸۸۷	۲.۱۷	۳۸۰	نبود سر و صدا (نبود آلودگی صوتی)
۰.۰۳۲	۰.۶۳۲	۲.۹۶	۳۸۰	وجود فضاهای متنوع
۰.۰۲۶	۰.۵۰۸	۱.۲۳	۳۸۰	وجود چشم‌انداز طبیعی
۰.۰۳۰	۰.۵۹۱	۲.۷۳	۳۸۰	آب و هوای مطلوب در طول سال
۰.۰۱۶	۰.۳۲۱	۱.۰۹	۳۸۰	در فصول متفاوت سال بوهای دلنشین به مشام می‌رسد (به دلیل وجود گیاهان متفاوت و خوشبو)
۰.۰۳۸	۰.۷۳۸	۲.۱۹	۳۸۰	نورپردازی مناسب فضاهای شهری
۰.۰۳۷	۰.۷۲۷	۱.۷۲	۳۸۰	مساحت مطلوب فضاهای سبز و پارک‌ها
۰.۰۳۵	۰.۶۸۹	۲.۱۳	۳۸۰	جذابیت بالای فضای شهر برای شهروندان
۰.۰۴۱	۰.۸۰۱	۲.۱۷	۳۸۰	درختان خیابانی موجب ایجاد سایه به روی پیاده‌روها
۰.۰۳۵	۰.۶۸۱	۲.۰۲	۳۸۰	وجود مکان‌های مناسب جهت پیاده‌روی
۰.۰۳۴	۰.۶۵۷	۲.۲۰	۳۸۰	در این ناحیه نمای ساختمان‌ها زیبا و جذاب می‌باشد؟
۰.۰۲۹	۰.۵۵۶	۱.۳۶	۳۸۰	درختان خیابانی، سنگ‌فرش بلوارها، چمن و پیاده‌رو موجب جذابیت و تشویق هرچه بیشتر مردم برای گردش در خیابان‌ها می‌شود (پذیرا بودن محیط)
۰.۰۲۶	۰.۴۹۹	۱.۲۲	۳۸۰	مبلمان شهری مناسب
۰.۰۴۶	۰.۸۹۴	۲.۲۰	۳۸۰	کوشا بودن مردم در نظافت و پاکیزگی شهر
۰.۰۳۳	۰.۶۴۱	۲.۱۷	۳۸۰	وجود زیرساخت لازم برای دفع آب‌های سطحی

جدول ۷: میانگین مؤلفه زیست‌محیطی به تفکیک هر یک از نواحی مورد مطالعه شهر مراغه

تعداد نمونه ۱۶۰		ناحیه دو شهر مراغه		
تفاوت از میانگین	سطح معنی‌داری	انحراف معیار	میانگین	مؤلفه زیست‌محیطی
-۱.۰۷۷	۰.۰۰۰	۰.۲۷۷	۱.۹۲	
تعداد نمونه ۲۲۰		ناحیه سه شهر مراغه		
تفاوت از میانگین	سطح معنی‌داری	انحراف معیار	میانگین	مؤلفه زیست‌محیطی
-۰.۹۱۴	۰.۰۰۰	۰.۲۶۱	۲.۰۹	

مربوط به زیرمعیار حس تعلق با میانگین ۲.۹۹ بوده و بعد از آن زیرمعیار محیط مناسب محله برای رشد کودکان با میانگین ۲.۸۲ و افتخار به محله خود و «محله خود مثل خانه خود دانستن» با میانگین ۲.۸۱ درصد، می‌باشد. همچنین کم‌ترین میانگین به‌دست آمده مربوط به زیر معیار حس جمعی و مشارکت در محدوده با میانگین ۱.۴۹ و عدم همکاری مردم با شهرداری در طرح‌های محله با میانگین ۱.۸۰ به‌دست آمده است.

با توجه به جداول ۶ و ۷ به این نتیجه می‌رسیم که در ارزیابی مؤلفه‌های زیست‌محیطی وضعیت کیفیت محیطی، ناحیه سه شهر مراغه با میانگین ۲.۰۹ نسبت به کیفیت محیطی منطقه دو شهر مراغه بهتر و وضعیت شاخص زیست‌محیطی کیفیت محیطی در منطقه ۲ شهر مراغه نسبت به ناحیه ۳ نامطلوب می‌باشد که میانگین به‌دست آمده برای هر دو ناحیه برابر با ۱.۹۲ است.

۴-۵- ارزیابی مؤلفه‌های اجتماعی در نواحی مورد مطالعه

با توجه به جدول ۸ بیش‌ترین میانگین به‌دست آمده

جدول ۸: آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای گویه‌های مؤلفه اجتماعی

خطای انحراف	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	گویه‌های مؤلفه اجتماعی
۰.۰۳۵	۰.۶۸۳	۲.۹۹	۳۸۰	احساس تعلق مکانی به محل زندگی
۰.۰۴۲	۰.۸۱۳	۱.۸۹	۳۸۰	حضور فعال مردم در نشست‌ها و مراسم عمومی
۰.۰۳۶	۰.۶۹۹	۱.۴۹	۳۸۰	حس جمعی و مشارکت در بین مردم
۰.۰۳۹	۰.۷۵۴	۲.۳۸	۳۸۰	صبور بودن مردم در برابر تخطی و کج‌روی نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی
۰.۰۳۲	۰.۶۲۴	۲.۸۱	۳۸۰	افتخار کردن به شهر و محله خود
۰.۰۳۵	۰.۶۷۵	۲.۶۳	۳۸۰	اعتماد به محله خود
۰.۰۴۴	۰.۸۵۷	۲.۶۳	۳۸۰	آلودگی صوتی همسایه‌ها
۰.۰۳۵	۰.۶۸۳	۱.۸۳	۳۸۰	احساس امنیت زنان
۰.۰۳۳	۰.۶۳۸	۲.۳۲	۳۸۰	رعایت حقوق زنان
۰.۰۳۷	۰.۷۱۷	۲.۶۹	۳۸۰	عدم تجمع و تردد اراذل و اوباش
۰.۰۳۶	۰.۷۰۰	۱.۸۲	۳۸۰	مناسب بودن محیط برای رشد کودکان
۰.۰۴۴	۰.۸۵۴	۱.۸۰	۳۸۰	مشارکت مردم در اجرای طرح‌ها با شهرداری
۰.۰۳۰	۰.۵۹۲	۲.۸۱	۳۸۰	آیا محله خود را مانند خانه خود می‌دانید؟
۰.۰۳۹	۰.۷۶۰	۲.۵۲	۳۸۰	خیابان‌ها و کوچه‌های محله خود را به دور از جرایم (مانند سرقت از منزل، دزدی موبایل، کیف قاپی و غیره) می‌دانم.
۰.۰۳۵	۰.۶۷۶	۱.۷۹	۳۸۰	اماکن عمومی مختلفی وجود دارند که باعث می‌شوند افراد با همدیگر تعامل داشته باشند؟
۰.۰۳۷	۰.۷۲۴	۱.۸۵	۳۸۰	رعایت قوانین ترافیکی
۰.۰۳۹	۰.۷۵۶	۱.۸۹	۳۸۰	تعاملات اجتماعی مناسب بین شهروندان
۰.۰۳۸	۰.۷۴۶	۲.۴۲	۳۸۰	کیفیت امکانات آموزشی در سطح مناسبی قرار دارد؟
۰.۰۳۸	۰.۷۴۱	۲.۶۵	۳۸۰	اعتماد به عملکرد کسبه محل و بازاریان

جدول ۹: میانگین مولفه اجتماعی به تفکیک هر یک از نواحی مورد مطالعه شهر مراغه

تعداد نمونه ۱۶۰		ناحیه دو شهر مراغه		
تفاوت از میانگین	سطح معنی‌داری	انحراف معیار	میانگین	مولفه اجتماعی
-۰.۶۷۳	۰.۰۰۰	۰.۴۱۳	۲.۳۳	
تعداد نمونه ۲۲۰		ناحیه سه شهر مراغه		
تفاوت از میانگین	سطح معنی‌داری	انحراف معیار	میانگین	مولفه اجتماعی
-۰.۶۱۵	۰.۰۰۰	۰.۲۹۹	۲.۳۹	

شاخص اجتماعی سنجش کیفیت محیطی نیز برابر با ۲.۳۳ است.

۵-۵- رگرسیون گام به گام جهت بررسی سهم شاخص‌های ارزیابی کیفیت محیطی

به منظور بررسی رابطه و میزان تأثیرگذاری این متغیرها،

با توجه به جداول شماره ۸ و ۹ به این نتیجه می‌رسیم که در ارزیابی مولفه‌های اجتماعی وضعیت کیفیت محیطی ناحیه سه شهر مراغه با میانگین ۲.۳۹ نسبت به کیفیت محیطی منطقه دو شهر مراغه بهتر بوده و وضعیت شاخص اجتماعی کیفیت محیطی در منطقه ۲ شهر مراغه نسبت به ناحیه ۳ نامطلوب می‌باشد. میانگین به‌دست آمده برای

از رگرسیون چندمتغیره گام به گام استفاده شد. در روش رگرسیون چندمتغیره گام به گام، چهار متغیر پژوهش به عنوان عوامل تأثیرگذار وارد معادله شدند؛ همان گونه که کیفیت محیطی نواحی ۲ و ۳ شهر مراغه (به طور کلی) در یک ترکیب خطی با متغیرهای وارد شده برابر با ۱ بوده و این مقدار نشان دهنده رابطه بالا بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته است.

جدول ۱۰: متغیرهای وارد شده و سهم هر متغیر کیفیت محیط شهری در مدل رگرسیون گام به گام

کیفیت محیطی				متغیر وارد شده به مدل در هر مرحله	بعد مراحل
خطای معیار	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین (R2)	ضریب همبستگی (R) چندگانه		
۰.۱۳۹	۰.۵۹۴	۰.۵۹۵	۰.۷۷۲	زیست محیطی	گام اول
۰.۱۰۳	۰.۷۷۷	۰.۷۷۹	۰.۸۸۲	کالبدی- عملکردی	گام دوم
۰.۰۶۳	۰.۹۱۷	۰.۹۱۷	۰.۹۵۸	اجتماعی	گام سوم
۰.۰۰۰	۱	۱	۱	اقتصادی	گام چهارم

مطابق جدول ۱۰، اولین متغیر مستقل وارد شده در مدل، شاخص زیست محیطی است که دارای ضریب همبستگی ۰.۷۷۲ و مقدار R2 ۰.۵۹۵ می باشد. در مرحله دوم، شاخص کالبدی- عملکردی وارد مدل شد که مقدار R به ۰.۸۸۲ و مقدار R2 به ۰.۷۷۹ افزایش یافت. در مرحله سوم وقتی متغیر اجتماعی وارد معادله می شود مقدار R به ۰.۹۵۸ و مقدار R2 به ۰.۹۱۷ افزایش یافت. در مرحله آخر با ورود متغیر اقتصادی مقدار R به ۱ و همچنین مقدار R2 به ۱ افزایش یافت؛ یعنی این چهار متغیر ۱۰۰ درصد از واریانس مربوط به متغیر وابسته تبیین می کنند.

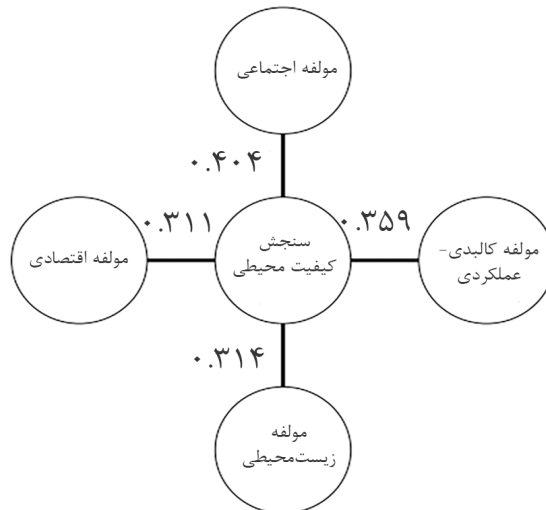
جدول ۱۱: روش تجزیه و تحلیل مدل رگرسیون گام به گام

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	Sig.
	B	Std. Error	Beta	
۱	(Constant)	۱.۰۶۰	۰.۰۵۴	۰.۰۰۰
	زیست محیطی	۰.۶۱۵	۰.۰۲۶	۰.۷۷۲
۲	(Constant)	۰.۶۷۰	۰.۰۴۵	۰.۰۰۰
	زیست محیطی	۰.۴۲۰	۰.۰۲۲	۰.۵۲۷
	کالبدی	۰.۳۴۴	۰.۰۱۹	۰.۴۹۳
	(Constant)	۰.۴۱۹	۰.۰۳۰	۰.۰۰۰
۳	زیست محیطی	۰.۲۹۰	۰.۰۱۵	۰.۳۶۴
	کالبدی	۰.۳۰۲	۰.۰۱۲	۰.۴۳۴
	اجتماعی	۰.۲۶۱	۰.۰۱۰	۰.۴۲۲
۴	(Constant)	۰.۲۱۲	۰.۰۰۰	۱.۰۰۰
	زیست محیطی	۰.۲۵۰	۰.۰۰۰	۰.۳۱۴
	کالبدی	۰.۲۵۰	۰.۰۰۰	۰.۳۵۹
	اجتماعی	۰.۲۵۰	۰.۰۰۰	۰.۴۰۴
	اقتصادی	۰.۲۵۰	۰.۰۰۰	۰.۳۱۱

نسبی توانمند کرد. بزرگ بودن مقدار عددی بتا بیانگر ارزش نسبی و نقش آن در پیشگویی تغییر گره‌ها در ارتباط بوده است.

درباره‌ی ضرورت و ایفای نقش متغیرهای مستقل در پیشگویی معادله رگرسیون بایستی از مقدارهای بتا بهره گرفت. مقادیر بتا، پیش‌تر تعیین استاندارد گردیده‌اند. در ضمن روش‌های آن ما را برای قضاوت در باب اهمیت

شکل ۳: نمودار میزان مقادیر بتا برای هریک از معیارهای سنجش کیفیت محیطی

در ناحیه دو و سه شهر مراغه استفاده شد میانگین همه‌ی آن‌ها کم‌تر از عدد ۳ است. میانگین کل به‌دست آمده برای ۱۹ گویه مؤلفه اجتماعی کیفیت محیط نواحی دو و سه شهر مراغه برابر با ۲.۳۳ است که از نظر مقایسه با سایر شاخص‌ها بعد از شاخص اقتصادی دومین شاخص کیفیت محیطی محسوب می‌شود. نتایج بررسی نشان می‌دهد که در همه مؤلفه‌های مورد بررسی کیفیت محیط شهری هر دو ناحیه از حد متوسط ۳ کم‌تر بوده است؛ ضمناً در بررسی و مقایسه‌ی نتایج میانگین شاخص‌های کیفیت محیطی در دو ناحیه مورد مطالعه مشخص شد که ناحیه ۳ شهر مراغه از لحاظ شاخص‌های کیفیت محیطی شرایط بهتری نسبت به ناحیه ۲ شهر مراغه دارد. و نتایج رگرسیون چندگانه مشخص کرد که مؤلفه اجتماعی با بتای ۰.۴۰۴ بیش‌ترین تأثیر و مؤلفه اقتصادی با بتای ۰.۳۱۱ کم‌ترین تأثیر را بر میزان کیفیت محیطی نواحی ۲ و ۳ شهر مراغه دارد. لذا جهت افزایش کیفیت محیط شهری در نواحی دو و سه شهر مراغه پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

۱. ایجاد فضای سبز عمومی و پارک برای شهروندان در ناحیه دو،
۲. ایجاد شهرسازی و فضای بازی کودکان جهت تامین نیازهای تفریحی در ناحیه دو و سه در نظر گرفته شود؛
۳. بهبود بخشیدن و استفاده از مصالح بادوام در پوشش کف معابر پیاده در ناحیه دو،
۴. افزایش تعداد سطل‌های زباله مناسب و همچنین مکان‌یابی مناسب آن‌ها در ناحیه دو و سه،
۵. استفاده از سطل زباله‌های جداگانه به منظور جمع‌آوری

با توجه به جدول ۱۱ و شکل ۴ می‌توان گفت که شاخص اجتماعی با بتای ۰.۴۰۴ بیش‌ترین تأثیر و شاخص اقتصادی با بتای ۰.۳۱۱ کم‌ترین تأثیر را بر کیفیت محیطی نواحی ۲ و ۳ شهر مراغه دارد.

۶. نتیجه‌گیری

رشد و بالندگی نظریات در حوزه کیفیت شهری در کشاکش زمانی با گستره‌ی بالا رفتن بهره‌وری بالای شاخص‌های آن، یک عملکرد هدف‌دار می‌باشد. این در حالی است که تصور می‌گردد رشد و توسعه کیفیت محیط شهری در رشد و توسعه سطح احساس رضایت شهروندان از زندگی در شهر، حداقل‌رسانی ناهنجاری‌های موجود در جامعه، وجود حس مالکیت در شهروندان و بروز فضای مطمئن مشارکتی و غیره تأثیری شگرف در این مورد دارد. حاصل مسائل محیط شهری و بهبود و رشد کیفیت در موضوع ذکرشده از عمق معنایی بسیار زیادی برخوردار است. نواحی و محلات مرکزی این شهر گرفتار مسائل و مشکلاتی هستند که باعث افت کیفیت محیط شهری در این نواحی شده است. بر اساس نتایج بررسی و تحلیل، میانگین کل به‌دست آمده برای مؤلفه کالبدی عملکردی برابر با ۲.۲۸ بوده که نشان می‌دهد به میزان ۰.۷۱۱- با میانگین مورد نظر اختلاف دارد. میانگین کل به‌دست آمده برای مؤلفه اقتصادی در ناحیه دو و سه شهر مراغه برابر با ۲.۵۸ می‌باشد که از عدد استاندارد آزمون یعنی ۳ کم‌تر است. نتایج به‌دست آمده برای مؤلفه زیست‌محیطی نشان می‌دهد که از ۱۸ معیاری که برای سنجش این شاخص

- زباله‌های قابل بازیافت در ناحیه دو و سه،
 ۶. توجه به نورپردازی خیابان‌ها و آثار شاخص و تاریخی در ناحیه سه،
 ۷. توجه به زیبایی تندیس‌ها در محدوده مورد مطالعه در ناحیه سه،
 ۸. مسیر بین خیابان بهشتی به مصلی در ناحیه سه را می‌توان تبدیل به پیاده‌راه کرد که این امر هم باعث زیبایی محیط می‌شود و هم آلودگی بصری را می‌توان کاهش داد؛
 ۹. ایجاد گره و مکان تجمع در داخل محدوده ناحیه‌ی دو و سه جهت بهبود روابط اجتماعی ساکنین و تشویق به مشارکت در طرح‌های فرهنگی- اجتماعی،
 ۱۰. واگذاری مسوولیت‌های مختلف از جمله ارائه برنامه، مدیریت و اجرای آن به ساکنان ناحیه دو و سه،
 ۱۱. تقویت خدمات حمل و نقل عمومی در ناحیه دو و سه،
 ۱۲. تجهیز فضاهای عمومی محدوده به ویژه پارک‌ها به روشنایی، دوربین نظارتی و نگهبان در ناحیه دو و سه،
 ۱۳. توسعه مبلمان شهری از جمله مبلمان خیابانی و پارک در ناحیه دو و سه،
 ۱۴. ایمن‌سازی پیاده‌روهای ناحیه دو و سه،
 ۱۵. طراحی مناسب و استفاده از مواد مرغوب و رنگ مناسب در نمای بیرونی و طراحی داخل ساختمان در ناحیه دو و سه.

تشکر و قدردانی

این مقاله هیچ حامی مالی و معنوی نداشته است.

تعارض منافع

این مقاله فاقد هرگونه تعارض منافی است.

تاییدیه اخلاقی

نویسندگان متعهد می‌شوند که کلیه اصول اخلاقی انتشار اثر علمی را براساس اصول اخلاقی COPE رعایت کرده‌اند و در صورت احراز هر یک از موارد تخطی از اصول اخلاقی، حتی پس از انتشار مقاله، حق حذف مقاله و پیگیری مورد را به مجله می‌دهند.

درصد مشارکت

نویسندگان اعلام می‌دارند به‌طور مستقیم در مراحل انجام پژوهش و نگارش مقاله مشارکت فعال داشته‌اند.

فهرست منابع

- Arzhangi, Hojat, and Alireza Mohammadi . 2020. Evolution of the Urban Environment Quality(Case study: Region 4 of Ardabil city). *Journal of Sustainable Development of Geographical Environment* 2(3): 1-18. <https://doi.org/10.52547/sdge.2.3.1>. [in Persian]
- Azhang, Hiva. 2010. Measuring the quality of the Urban environment in Tehran's sixth district, a management plan for Tehran Municipality (Tehran City Planning and Studies Center), Master's thesis, Department of Geography and urban planning, faculty of human sciences, University of Kharazmi. [in Persian]
- Bahreini, Hossein. 2010. Urban design process, Tehran university publications. Fourth edition, Tehran. [in Persian]
- Brown, Alfred .2003. Increasing the quality of urban environmental quality information. *Journal of Landscape and urban planning* (1-2): 85-93. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(02\)00240-2](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(02)00240-2)
- Golkar, Kourush. 2002. *Search for the term urban*. Tehran: Publications of Iran Urban Planning and Architecture Research Center. [in Persian]
- Javanbakht, Mohammad, Ali Boloorani, Majid Kiavarz, Najmeh NeisanySamany, Lobat Zebardast, and Mahdiah Zangiabadi .2021. Spatial-temporal analysis of urban environmental quality of Tehran, Iran. *Journal of Ecological Indictors* 109. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105725>
- Kamruzzaman, Ahmad, Ali Eftekhari, Hossain Nurul, and Islam Nazem .2007. And Urban Environmental Quality Mapping: A Perception Study on Chittagong Metropolitan City, Kathmandu University. *Journal of Science, Engineering and Technology* I(IV): 1-14. <https://doi.org/10.3126/kuset.v3i2.2896>
- Khosravi, Nahid, Sudaba Papi, and Aminullah Balideh. 2019. Evaluation of the quality of the urban living environment, case study: Harek Andisheh, Borujerd city. *Journal of Geography and Urban Planning of the Zagros Landscape* 11(4): 51-66. [in Persian]
- Krishnan, Sruthi, and Mohammad Firoz. 2020. Regional urban environmental quality assessment and spatial analysis. *J. Urban Manag* 9: 191-204. doi:[10.1016/j.jum.2020.03.001](https://doi.org/10.1016/j.jum.2020.03.001)
- Mahdizadeh, Javad. 1999. Aesthetics in urban design. *Journal of Essays on urban planning* 5: 17-18. [in Persian]
- Mobaraki, Omid. 2018. The Evaluation of Citizen Satisfaction from the Performance of Maragheh Municipality in Different Zones. *Journal Geography (Regional Planning)* 8(32): 105-119. Doi: [20.1001.1.22286462.1397.8.4.6.9](https://doi.org/10.1001.1.22286462.1397.8.4.6.9). [in Persian]
- Mostafavi, Soran, Farzaneh Sasanpour, and Ali Shamai. 2015. Environmental Quality Measurement in Urban Neighborhoods and Planning for the Environment; Case study: neighborhoods of Saqqez city. *Journal of urban regional studies research* 24: 1-26. [in Persian]
- Mouratidis, Kostas. 2021. Urban planning and quality of life: A review of pathways linking the built environment to subjective well-being. *Journal of Cities* 115. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103229>
- Pacione, Michael. 2003. Urban environmental quality and human wellbeing---a social geographical perspective. *Journal of Landscape and urban planning* 65(2): 19-30. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(02\)00234-7](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(02)00234-7)
- Radjahanbani, Nafiseh, and Parvin Partovi. 2011. A comparative study of the quality of the environment in urban neighborhoods, with a sustainable development approach (Case study: Street and Ilgali neighborhoods of Tabriz). *Journal of Architecture and Urbanism* 3(6): 25-50. doi: [10.30480/aup.2011.171](https://doi.org/10.30480/aup.2011.171). [in Persian]
- Rafieian, Mojtaba, Ali Asgari, and Zahra Asgarizadeh. 2002. Assessing the level of residential satisfaction of the residents of Nawab neighborhood. *Journal of Human Geography research* 67: 53-68. [in Persian]
- Rafieian, Mojtaba, Jamshid Molodi, and Mehdi pourtaheri. 2010. Measuring the quality of the urban environment in new cities, a case study: the new city of Hashtgerd. *Journal of Planning and preparation of space* 15(3): 19-<http://hmsmp.modares.ac.ir/article-21-471-fa.html>. [in Persian]
- Ranjbarnia, Behzad, Jaber Alizadeh, Fereydoun Babaei Aghdam, and Tawheed Alizadeh. 2014. Evaluation of the quality of the living environment in the village-cities from the residents' point of view based on techniques based on fuzzy logic, case study: Aslandoz. *Journal of Housing and Village Environment* 147(13): 19-37. <http://jhre.ir/article-402-1-fa.html>. [in Persian]
- Rezaei, Mohammad Reza, Sohrab Moazzen, and Narges Nafar. 2014. Evaluation of satisfaction rate the Urban environmental quality indicators satisfaction rate in new cities (Case study: the new city parand. *Journal Geographical Urban Planning Research (GUPR)* 2(1): 31-47. doi: [10.22059/jurbangeo.2014.51481](https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2014.51481). [in Persian]
- Rohtenberg, Richard, Cristine Stauber, and Scott Weaver. 2015. Urban health indicator and indices current status. *Journal of BMC Public health* 15: 428-496. doi: [10.1186/s12889-015-1827-x](https://doi.org/10.1186/s12889-015-1827-x).
- Sarrafi, Mozaffar, and Alireza Mohammadi. 2017. An Evaluation of Urban Environment Quality: A Case Study of Borazjan City Neighborhoods. *Journal of Urban Planning Knowledge* 1(1): 37-53. <https://doi.org/10.22124/upk.2018.9300.1037>. [in Persian]
- Shamaei, Ali, and Ahmad Pourahmad. 1998. *Urban improvement and renovation from the point of view of geography*. Tehran university publications. [in Persian]

- Tagwai, Ali Akbar, Sakineh Maroufi, and Samia Pahlavan. 2012. Evaluation of the impact of the quality of the urban environment on the social relations of the studied citizens: Abkoh neighborhood of Mashhad. *Journal of Naqshejahan* 3(1): 43-54. <http://bsnt.modares.ac.ir/article-2-6106-fa.html>. [in Persian]
- Van Kamp, Irene, Kees Leidelmeijer, Gooitske Marsmana, and Augustinus Hollander. 2003. Urban environmental quality and human well-being towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study. *Journal of Landscape and Urban Planning* 65: 5-18. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(02\)00232-3](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(02)00232-3)

<p>نحوه ارجاع به این مقاله</p> <p>اسدی، فاطمه، امید مبارکی، و ابراهیم سامی. ۱۴۰۳. ارزیابی وضعیت کیفیت محیط شهری، مورد مطالعاتی: نواحی ۲ و ۳ شهر مراغه. <i>نشریه معماری و شهرسازی آرمان شهر</i> ۱۷(۴۸): ۱-۱۴.</p> <p>DOI: 10.22034/AAUD.2023.391530.2774</p> <p>URL: https://www.armanshahrjournal.com/article_208315.html</p>	
---	---

<p>COPYRIGHTS</p> <p>Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Armanshahr Architecture & Urban Development Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License.</p> <p>http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/</p>	
--	---